

Sisäministeriö
Annika Parsons
annika.parsons@intermin.fi

Päiväys/Datum
27.10.2021
Dnro/Dnr
TRAFICOM/459512/03.03/2021
Viite/Referens
VN/6154/2021 ja VN/6154/2021-SM-3

Liikenne- ja viestintäviraston lausunto pelastuslain muutoksesta

1. Lausunnon tausta

Lausuntopyyntöön kohteena on hallituksen esitys pelastuslain 40 § ja 48 §:n muuttamisesta ja ulkoisista pelastussuunnitelmista annetun sisäministeriön asetuksen muuttamisesta. Lausuntopyyntö saapui Liikenne- ja viestintävirastolle 21.9.2021 sisäministeriöstä.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pelastuslakia EU:n komission Suomelle antaman säteilyvaaratilanteiden hoitamista koskevan perustellun lausunnon johdosta. Esityksen mukaan kohteen omistaja olisi velvollinen huolehtimaan tulipalon lisäksi öljyvahingon, säteilyvaaratilanteen tai muun onnettomuuden jälkiraivauksesta ja -vartioinnista sekä säteilyvaaratilanteesta aiheutuvan altistuksen rajoittamisesta sen jälkeen, kun tilanne ei enää vaadi pelastuslaitoksen toimenpiteitä. Jälkiraivaus- ja vartiointivelvoite laajenisi koskemaan lähtökohtaisesti kaikkia onnettomuustyyppisiä. Kohteen omistajan jälkiraivaus- ja vartiointivelvoitetta rajaisi kuitenkin mahdolliset muille viranomaisille kuin pelastusviranomaisille säädetyt velvoitteet onnettomuuden jälkeisessä jälkiraivauksessa ja -vartioinnissa ja säteilyvaaratilanteiden jälkihoidossa. Säteilyvaaratilanteesta tulisi tehdä ilmoitus Säteilyturvakeskukseen.

Esityksessä ehdotetaan niin ikään muutettavaksi pelastuslakia siten, että vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha, jolle tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, määriteltäisiin sisäministeriön asetuksessa ulkoisista pelastussuunnitelmista. Lisäksi vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä satama-alue, jolle tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, määräytyisi uuden vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukaisesti. Sisäministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävästä ratapihasta.

2. Liikenne- ja viestintäviraston yleiset huomiot lain valmisteluun liittyen

Liikenne- ja viestintäministeriössä on valmisteltu luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi vaarallisten aineiden kuljetuksesta (uusi VAK-laki) ja siihen liittyviksi laeiksi. Voimassa oleva vaarallisten aineiden kuljetuksesta annettu laki ja sen nojalla annetut alemman asteiset säännökset kumoutuisivat.

Uudessa VAK-laissa säädettäisiin niistä kuljetukseen liittyvistä tilapäisen säilytyksen paikoista, joilta vaaditaan sisäinen pelastussuunnitelma. Sisäistä pelastussuunnitelmaa koskevat vaatimukset laajenisivat siten, että sisäinen pelastussuunnitelma on laadittava

kaikilta paikoilta, joissa kuljetuksessa tilapäisesti kuormataan tai puretaan, täytetään tai tyhjennetään vaunuja/kuljetussäiliöitä tai säilytetään vaarallisia aineita. Sen laatii satama-alueelle satamanpitäjä yhdessä lastinkäsittelypalveluja satamassa suorittavien kanssa. Rataverkon tilapäisen säilytyksen paikalle sen laatii rataverkon haltija yhdessä rautatieliikennettä harjoittavien ja muiden alueella toimintaa harjoittavien kanssa. Muille tilapäisen säilytyksen paikoille sen laatii se, joka tilapäisesti säilyttää vaarallisia aineita.

Uudessa VAK-laissa olisi vaatimukset siitä, että sisäinen pelastussuunnitelma on toimitettava Liikenne- ja viestintävirastolle ennen toiminnan aloittamista ja suunnitelman uusimisen yhteydessä. Ennen sisäisen pelastussuunnitelman hyväksymistä Liikenne- ja viestintäviraston on varattava pelastusviranomaiselle, alueelliselle elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle, aluehallintovirastolle, kunnalle sekä tarvittaessa muille viranomaisille mahdollisuus esittää mielipiteensä sisäisestä pelastussuunnitelmasta ja hyväksymisen jälkeen pidettävä sisäinen pelastussuunnitelma näiden saatavilla.

Liikenne- ja viestintävirasto esittää

Liikenne- ja viestintävirasto esittää, että uuden VAK-lain uudistamisen ja pelastuslain muuttamisen HE:issä tulisi tarkastella rinnan määritelmiä ja kaikkia samojen asiakirjojen toimittamista koskevia säännöksiä, jotka annetaan uuden VAK-lain ja pelastuslain nojalla, jotta päällekkäisiltä velvollisuuksilta ja ristiriitaisuuksilta välttyttäisiin.

3. Liikenne- ja viestintäviraston huomiot pelastuslain 40 §:n muuttamiseksi

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi pelastuslain (379/2011) 40 §:ää EU:n komission Suomelle antaman säteilyvaaratilanteiden hoitamista koskevan perustellun lausunnon johdosta. Liikenne- ja viestintävirastolla ei ole tähän huomautettavaa.

4. Liikenne- ja viestintäviraston huomiot pelastuslain 48 §:n muuttamiseksi

Esityksen mukaan pelastuslakia muutettaisiin siten, että vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä ratapiha, jolle tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, määriteltäisiin sisäministeriön asetuksessa ulkoisista pelastussuunnitelmista. Lisäksi vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävä satama-alue, jolle tulee laatia ulkoinen pelastussuunnitelma, määräytyisi uuden vaarallisten aineiden kuljetuksesta annetun lain mukaisesti. Sisäministeriön asetuksella annettaisiin tarkempia säännöksiä vaarallisten aineiden kuljetukseen käytettävästä ratapihasta sekä huomioitaisiin liikenteen alan organisaatiouudistus ja sen vaikutukset pelastuslaissa esitettyihin vastuisiin.

Uudessa VAK-laissa vaadittaisiin jatkossa sisäisen pelastussuunnitelman laatiminen kaikilta kuljetusmuodoilta. Muidenkin kuljetusmuotojen kuin merenkulun ja rautateiden tilapäisistä paikoista saattaa löytyä suuren riskin paikkoja, joille voisi olla tarpeen laatia ulkoinen pelastussuunnitelma. Näin ei ole nykylaissa säädetty vaan vaatimus on koskenut vain tiettyjä ratapihoja ja satamia. Jatkossa vaatimus koskisi siten myös mahdollisesti maaterminaaleja sekä kaikkia rataverkon paikkoja, joissa kuormataan tai puretaan, täytetään tai tyhjennetään vaunuja/kuljetussäiliöitä tai tilapäisesti säilytetään vaarallisia aineita. VAK-laissa ei siis rajattaisi toimintaa ratapihalle, vaan muihinkin paikkoihin kuin nykyisiin niin kutsuttuihin VAK-ratapihoihin. Rataverkon haltija olisi vastuullinen laatimaan tämän suunnitelman. Pelastuslakia koskevan HE:n mukaan tulisi pelastuslaitoksille velvollisuus laatia

ulkoinen pelastussuunnitelma niin kutsutuille VAK-ratapihoille, muttei muihin rataverkon paikkoihin, vaikka niillä onkin VAK-laissa säädetty velvollisuus sisäisestä pelastussuunnitelmasta.

Pelastuslain 48 §:ssä säädettäisiin toiminnanharjoittajalle velvollisuuksia olla pelastuslaitoksen kanssa yhteistyössä ulkoisen pelastussuunnitelman laadinnassa. Pelastuslaissa ei kuitenkaan ole määritelmää toiminnanharjoittajasta. Käytännössä sataman toiminnanharjoittaja tulisi säädetyksi vasta asetustasolla sen 4 §:ssä.

Liikenne- ja viestintävirasto esittää

Liikenne- ja viestintävirasto esittää, että toiminnanharjoittajista säädettäisiin jo pelastuslaissa, jolloin kävisi lakitasolla selvästi ilmi, kehen velvollisuudet kohdistuvat.

Lisäksi Liikenne- ja viestintävirasto esittää arvioitavaksi, tulisiko myös muille kuin tällä hetkellä mainituille VAK-lain mukaisille suuronnettomuusriskin omaaville tilapäisen säilytyksen paikoille VAK-satamien ja -ratapihojen lisäksi laatia sisäisen pelastussuunnitelman lisäksi ulkoinen pelastussuunnitelma.

5. Liikenne- ja viestintäviraston huomiot sisäministeriön pelastusasetuksen 4 §:n muuttamiseksi

VAK-lain valmistelun yhteydessä on käyty läpi tematiikkaa, mikä on varastointia ja mikä on kuljetukseen kuuluvaa tilapäistä säilytystä. Merkittävää yhteistyötä on tehty muun muassa Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukesin kanssa. Rajapinnan tarkka määrittäminen yksiselitteisesti on kuitenkin erittäin vaikeaa. Pykälissä nämä tulisi kuitenkin selkeästi erottaa, vaikka ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisen osalta tämä vaatimus olisikin sama. Asetuksen 4 §:n toisessa momentissa velvoitetaan vaarallisia kemikaaleja käsittelevien ja varastoivien ratapihojen toiminnanharjoittajia toimittamaan pelastuslaitokselle sisäinen pelastussuunnitelma ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista varten. Vaarallisten aineiden kuljetuksiin liittyvät tilapäiset säilyttämiset / seisottamiset kuuluvat kuljetukseen eivätkä varastointiin kuten pykälän muotoilua saattaisi tulkita. Varastoinnista säädetään erikseen vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetussa laissa (390/2005). Lisäksi sanamuodolla ei ole yhteyttä pelastuslain 48 §:ään, jossa määritellään velvollisuus ulkoisten pelastussuunnitelmien laatimiseen.

Sisäministeriö on ottanut uuden VAK-lain valmistelun yhteydessä lausunnossaan (VN/7202/2018-SM-56) kantaa, että sen mukaan velvollisuus toimittaa (VAK-lainsäädännössä tarkoitettu) sisäinen pelastussuunnitelma pelastusviranomaiselle kuuluisi lakitasoiseen säätelyyn ja että asetuksenantovaltuutus voisi siten koskea tarkempia toimittamiseen liittyviä seikkoja.

Liikenne- ja viestintävirasto esittää

Liikenne- ja viestintävirasto esittää, että lakiesityksen jatkovalmistelussa arvioidaan, onko sisäministeriön asetusluonnoksen vaatimukset sisäisen pelastussuunnitelman toimittamisesta (asetuksen 4 §) pelastuslaitokselle perustuslain 80 §:n mukaisesti lain tasolle kuuluva säännös, ja onko tähän asetustasoiseen säännökseen, joka koskee asiakirjojen toimittamista, valtuudet laissa.

Liikenne- ja viestintävirasto esittää, että 4 § 2 momentti muotoiltaisiin esim. seuraavasti: "Tämän asetuksen 1 §:ssä määritellyn ratapihan rataverkonhaltijan on

toimitettava sisäinen pelastussuunnitelma pelastuslaitokselle ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista tai päivittämistä varten, kun sisäinen pelastussuunnitelma on laadittu tai päivitetty."

Jarkko Saarimäki
ylijohtaja

Matti Aaltonen
johtava asiantuntija

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti. Liikenne- ja viestintävirasto (Traficom) 26.10.2021. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa sähköisiä allekirjoituksia tukevalla lukijaohjelmalla tai Traficomin kirjaamosta.